

น้ำคร่ำน้อย (Oligohydramnios)

ข้อมูลสำหรับผู้ป่วย – สิ่งที่คุณควรรู้และควรถาม

ภาวะน้ำคร่ำน้อยคืออะไร?

ภาวะน้ำคร่ำน้อย หมายถึงปริมาณน้ำคร่ำที่น้อยกว่าปกติเมื่อพิจารณาตามอายุครรภ์ น้ำคร่ำเป็นของเหลวที่ล้อมรอบทารกในมดลูก ช่วงแรกของการตั้งครรภ์ น้ำคร่ำประกอบด้วยน้ำและอิเล็กโทรไลต์ เมื่ออายุครรภ์มากขึ้น น้ำคร่ำจะมีองค์ประกอบเพิ่มเติม เช่น โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน และยูเรีย

น้ำคร่ำมีความสำคัญอย่างไร?

น้ำคร่ำมีบทบาทสำคัญหลายประการในการปกป้องและส่งเสริมพัฒนาการของทารกในครรภ์ ได้แก่:

- ช่วยให้ทารกสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาการกระดูกและกล้ามเนื้อ
- ป้องกันการกดทับของสายสะดือ ซึ่งการกดทับที่มากเกินไปอาจส่งผลต่อการได้รับสารอาหารและออกซิเจนจากมารดา
- ควบคุมอุณหภูมิของทารกให้คงที่และเหมาะสม
- รักษาระดับความชุ่มชื้น
- การกลืนน้ำคร่ำช่วยกระตุ้นการพัฒนาทางเดินอาหาร
- การหายใจเอาน้ำคร่ำเข้าและหายใจเอาน้ำคร่ำออกมีส่วนช่วยในการพัฒนาปอด
- ทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันการติดเชื้อในครรภ์ และช่วยป้องกันแรงกระแทก เช่น ในกรณีที่มีการตกหล่น
- ใช้ในการตรวจวินิจฉัยความผิดปกติทางพันธุกรรมผ่านการเจาะน้ำคร่ำ (amniocentesis)

น้ำคร่ำถูกสร้างขึ้นได้อย่างไร?

ในช่วงไตรมาสแรก น้ำคร่ำส่วนใหญ่เกิดจากของเหลวที่มารดาส่งผ่านรกเข้ามาในถุงน้ำคร่ำ ซึ่งประกอบด้วยสารอาหาร และปัจจัยที่จำเป็นในการเจริญเติบโตของทารก ในระยะหลังของการตั้งครรภ์ น้ำคร่ำส่วนใหญ่จะมาจากปัสสาวะทารก และของเหลวจากปอดทารก เมื่อทารกเติบโตขึ้นจะสร้างปัสสาวะมากขึ้น ทำให้ปริมาณน้ำคร่ำเพิ่มขึ้นจนถึงจุดสูงสุดที่อายุครรภ์ประมาณ 32-34 สัปดาห์ และจะลดลงตามธรรมชาติหลังจากอายุครรภ์ 36 สัปดาห์

การตรวจอัลตราซาวด์ช่วยวินิจฉัยภาวะน้ำคร่ำน้อยได้อย่างไร?

แพทย์สามารถประเมินปริมาณน้ำคร่ำจากการตรวจอัลตราซาวด์ โดยใช้วิธีการวัดดัชนีน้ำคร่ำ (amniotic fluid index หรือ AFI) ซึ่งแบ่งมดลูกออกเป็น 4 ส่วน วัดความลึกของแอ่งน้ำคร่ำในแต่ละส่วน และนำค่าที่วัดได้ทั้ง 4 ส่วนมารวมกัน หากดัชนีน้ำคร่ำน้อยกว่า 5-6 ซม. จะถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ นอกจากนี้ อาจใช้วิธีการวัดแอ่งน้ำคร่ำที่ลึกที่สุด (deepest vertical pocket หรือ DVP) ซึ่งวัดแอ่งน้ำคร่ำเพียงแอ่งเดียวที่ลึกที่สุดโดยไม่มีส่วนของทารกหรือสายสะดือขวาง ค่าปกติของความลึกของแอ่งน้ำคร่ำคือ 2-8 ซม. (เช่นเดียวกันในครรภ์แฝด) หากน้อยกว่า 2 ซม. อาจบ่งชี้ถึงภาวะน้ำคร่ำน้อย

ควรเข้ารับการตรวจอัลตราซาวด์เมื่อใด?

น้ำคร่ำน้อย (Oligohydramnios)

ข้อมูลสำหรับผู้ป่วย – สิ่งที่คุณควรรู้และควรถาม

ปกติแล้วไม่มีความจำเป็นต้องวัดปริมาณน้ำคร่ำในทุกครั้งของการตรวจอัลตราซาวด์ เนื่องจากดัชนีน้ำคร่ำที่น้อยกว่า 5-6 ซม. หรือความลึกของแอ่งน้ำคร่ำที่น้อยกว่า 2 ซม. สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย ดังนั้นการวัดปริมาณน้ำคร่ำจะทำเมื่อแพทย์เห็นว่าน้ำคร่ำลดลง หรือเมื่อมีข้อบ่งชี้อื่น ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการตรวจน้ำคร่ำคือไตรมาสสองที่อายุครรภ์ 18-22 สัปดาห์ (การตรวจคัดกรองความผิดปกติของทารกในครรภ์) และไตรมาสสาม (การตรวจการเจริญเติบโตของทารกในครรภ์)

การตรวจอัลตราซาวด์สามารถบอกอะไรเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะน้ำคร่ำน้อยได้หรือไม่?

ภาวะน้ำคร่ำน้อยอาจเกิดร่วมกับความผิดปกติของทารก โดยเฉพาะความผิดปกติของระบบทางเดินปัสสาวะ หรือทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์ (fetal growth restriction หรือ FGR) ดังนั้น เมื่อพบภาวะน้ำคร่ำน้อย ควรมีการตรวจอัลตราซาวด์ทารกในครรภ์อย่างละเอียด วัดขนาดและน้ำหนักทารกในครรภ์โดยประมาณ ร่วมกับตรวจอัลตราซาวด์ดอปเพลอร์ (Doppler ultrasound) เพื่อประเมินการไหลเวียนของเลือดทารก ซึ่งจะช่วยวินิจฉัยว่าภาวะน้ำคร่ำน้อยที่เกิดขึ้นเป็นอาการแสดงของทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์หรือไม่ นอกจากนี้ ปริมาณน้ำคร่ำเป็นองค์ประกอบหนึ่งในห้าองค์ประกอบของการตรวจสุขภาพทารกในครรภ์ด้วยบีพีพี (biophysical profile หรือ BPP) ซึ่งใช้ประเมินสุขภาพของทารกในครรภ์

สาเหตุของภาวะน้ำคร่ำน้อยมีอะไรบ้าง?

สาเหตุที่พบบ่อยที่สุดของภาวะน้ำคร่ำน้อยคือ การรั่ว หรือแตกของถุงน้ำคร่ำ แต่ความผิดปกติของทารก เช่น ภาวะไตทำงานผิดปกติ หรือการอุดตันของทางเดินปัสสาวะ ก็สามารถทำให้เกิดภาวะน้ำคร่ำน้อยได้ทุกช่วงของการตั้งครรภ์ นอกจากนี้ ภาวะน้ำคร่ำน้อยยังเป็นสัญญาณเริ่มต้นของภาวะรกทำงานผิดปกติ ซึ่งหมายความว่ารกอาจพัฒนาไม่สมบูรณ์ หรือได้รับความเสียหาย (มีเลือดไปเลี้ยงไม่เพียงพอ) อย่างไรก็ตาม ในบางราย (น้อยกว่าร้อยละ 1) อาจไม่สามารถระบุสาเหตุที่แน่ชัดได้ หรือไม่ทราบสาเหตุ (เรียกว่า idiopathic oligohydramnios)

ภาวะแทรกซ้อนและพยากรณ์โรคของภาวะน้ำคร่ำน้อย?

เนื่องจากน้ำคร่ำมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ทารกมีชีวิตอยู่ได้ ภาวะน้ำคร่ำน้อยจึงเป็นเรื่องที่ต้องระวัง เพราะอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาที่สำคัญและการปกป้องทารกในครรภ์ ภาวะน้ำคร่ำน้อยอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนหลายอย่าง ซึ่งขึ้นอยู่กับสาเหตุ ความรุนแรง และช่วงเวลาที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์ ยิ่งภาวะน้ำคร่ำน้อยเกิดขึ้นเร็ว การพยากรณ์โรคมักยิ่งแย่ลง ในขณะที่ภาวะน้ำคร่ำน้อยที่พบเพียงอย่างเดียว (isolated) ในไตรมาสสาม มักมีพยากรณ์โรคดี ภาวะแทรกซ้อนที่สัมพันธ์กับภาวะน้ำคร่ำน้อยอาจเกิดขึ้น ได้แก่ การติดเชื้อในถุงน้ำคร่ำ (หากเกิดจากถุงน้ำคร่ำแตกก่อนกำหนด) การคลอดก่อนกำหนด (หากเกิดจากถุงน้ำคร่ำแตกก่อนกำหนด หรือทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์) ทารกอยู่ในท่าผิดปกติ เนื่องจากการเคลื่อนไหวถูกจำกัด

การรักษาภาวะน้ำคร่ำน้อยทำอย่างไร?

ปัจจุบันยังไม่มีวิธีที่สามารถรักษาภาวะน้ำคร่ำน้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีเป็นภาวะน้ำคร่ำน้อยชนิดไม่รุนแรงในหญิงตั้งครรภ์สุขภาพดีที่มีอายุครรภ์ใกล้ครบกำหนดคลอด อาจไม่จำเป็นต้องดูแลรักษาใด ๆ ในกรณีถุงน้ำคร่ำแตกที่อายุ

น้ำคร่ำน้อย (Oligohydramnios)

ข้อมูลสำหรับผู้ป่วย – สิ่งที่คุณควรรู้และควรถาม

ครรภ์ยังไม่ครบกำหนด แพทย์อาจพิจารณาให้ยาปฏิชีวนะ ติดตามสุขภาพของมารดาและทารกอย่างใกล้ชิด และบางรายอาจจำเป็นต้องนอนโรงพยาบาลหรือได้รับยาเสียรอยด์ ในกรณีทารกมีการอุดตันของระบบทางเดินปัสสาวะ อาจพิจารณาการผ่าตัดทารกในครรภ์

ควรทำการตรวจเพิ่มเติมหรือไม่?

ภาวะน้ำคร่ำน้อย อาจเป็นสัญญาณของภาวะทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์ ดังนั้นควรตรวจอัลตราซาวด์ประเมินการเจริญเติบโตของทารก ตรวจอัลตราซาวด์ประเมินอวัยวะทารกในครรภ์อย่างละเอียด โดยเฉพาะไตและระบบทางเดินปัสสาวะ และตรวจอัลตราซาวด์ดอปเพลอร์เพื่อประเมินการไหลเวียนเลือดของทารกในครรภ์

คำถามอื่น ๆ ที่ควรถาม:

- น้ำคร่ำมีปริมาณเท่าไร?
- จะต้องตรวจอัลตราซาวด์บ่อยแค่ไหน?
- ภาวะน้ำคร่ำน้อยเป็นชนิดรุนแรงหรือไม่ และเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่?
- ตรวจพบความผิดปกติอื่นร่วมด้วยหรือไม่?
- มีสาเหตุอื่นที่สามารถอธิบายภาวะน้ำคร่ำน้อยได้หรือไม่?
- ควรทำการตรวจเพิ่มเติม เช่น การเจาะน้ำคร่ำหรือไม่?
- ควรคลอดที่ไหนเพื่อให้ทารกได้รับการดูแลที่ดีที่สุด?
- จะสามารถพบทีมแพทย์ที่ดูแลทารกหลังคลอดล่วงหน้าได้หรือไม่?

ข้อสงวนสิทธิ์:

เนื้อหาใน [แผ่นพับนี้/เว็บไซต์ของเรา] จัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูลทั่วไปเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนาที่จะเป็นคำแนะนำทางการแพทย์ที่คุณควรรีดยึดถือ คุณต้องขอรับคำแนะนำทางการแพทย์จากผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เฉพาะทางที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์เฉพาะของคุณ ก่อนที่จะดำเนินการหรือดำเนินการดำเนินการใด ๆ ตามเนื้อหาใน [แผ่นพับนี้/เว็บไซต์ของเรา] แม้ว่าเราจะพยายามปรับปรุงข้อมูลใน [แผ่นพับ/เว็บไซต์ของเรา] เราไม่ได้ให้การรับรอง การประกัน หรือการค้ำประกันใด ๆ ไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือโดยนัยว่าเนื้อหาใน [แผ่นพับ/เว็บไซต์ของเรา] มีความถูกต้อง ครบถ้วน หรือเป็นข้อมูลล่าสุด

ปรับปรุงล่าสุด: กันยายน 2019